

Tisztás

Pro Patria et Libertate

Vérrel, szenvedéssel és hősiességgel írták történelmünk ama fejezetét, amelyben a „kuruc király (Thököly Imre) és a „nagyságos fejedelem” játszott a főszerepet. Szellemiségüket és áldozatkészségüket ma is zengik népünk lelkiületében a kuruc tárogatók szívhezsztóló dallamai.

A török uralom alóli felszabadulást követően a német kormány úgy akart Magyarországból Ausztriát csinálni, hogy: „Faciám Hungariam captivam, postea mendicam, deinde catholicam!” – Magyarországot előbb rabbá; azután koldusá; végül katolikussá

teszik.” Tehát: a habsburg uralkodó ház egyszerre kívánt leszámolni a törökkel; a hatalmát veszélyeztető kuruc mozgalommal; de az Erdélyi fejedelemséggel is! Ilyen ellenséges hangulatú légkörben szerveződött Rákóczi – aki: egyedül hazája szabadságáért kezdte a háborút; illetve csak a hazája iránti köteleesség szavát követte – nemzeti hadserege.

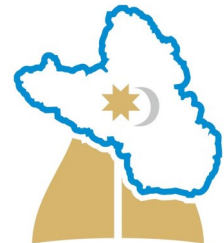
Elsőnek, úgynevezett „mezei hadak” alakultak időlegesen (alkalmanként!); a fejedelemnek voltak „palotás ezredei”, de testőr csapata is; valamint bizalommal viseltetett (a sokszoros árulások ellenére!) az úgynevezett

„német ezred” iránt. Ezen kívül, a sereghez csapódott több főtiszt mellett – egy francia gránátos osztály. Talán, hihetetlennek tűnik, de volt a krími tatároknak is egy zászlóalja; Bercsényi meg hozott lengyel dragonyosokat. Huszt várának elfoglalása után: a nemesség is kezdett „ébredezni”. Mindezek után: ember legyen a talpán, az, aki ilyen „színskálát” egy színű zászló alá – vagyis közös harcra tud fogni!)

Az összlétszám 75 ezer körüli lehetett, de ebből mindössze csak 45 ezer volt hadrafogható (or-szágszerte!) Rákóczi maga is, kes-

Folytatás: 5. oldal

Kedves Székelyek és Szimpatizán-sok! A sok-sok tetszik és okfejtés nem lesz elég, mert leradíroznak minket a térképről! Személyes részvállalás szükséges, mindenkinek hozzá kell tennie a sajátját, mert ebben az ügyben tényleg csak együtt juthatunk el a győzelemig! A Székely Nemzeti Tanács pártok felett állva, hihetetlen darálóban végzi a munkáját, állandó támadások és bomlasztási kísérletek közepette. Támogasd, hogy a székely autonómia egy szép napon valóság-gá váljon, nincsen más alternatíva!

**SZÉKELYFÖLDI
AUTONÓMIA ALAP**

Hogyan vehetem ki a részem az önrendelkezésért folytatott munkából?

Havi rendszeres jövedelmed 1%-át – minimálisan 1.000 forint, 15 lej, vagy 5 euró – havonta utald az alábbi számlaszámok egyikére. Állítsd be határozatlan idejű átutalási megbízást, megjegyzés: Székelyföldi Autonómia Alap. Így meg-számláltatod a székely és az is, aki igazából – nem csak az elvek, szimbólumok síkján, egyéni vagy „kiscsoportos” szinten – szimpatizál az autonómiamozgalommal.

Asociatia Siculitas Egyesület

Lej: RO76 OTPV 3200 0036 0774 RO01

OTP Bank Románia – Marosvásárhely

Forint: 11705015-20001900

OTP Bank Nyrt. Budapesti Régió

www.varak.hu

1929

MOGYE-ügy*

Sokan nem is tudják miről van szó; azok, akik tudják (!!) – elítélendő módon – teljes közömbösséggel hunynak szemet magyar fiataljaink marosvásárhelyi megpróbáltatásai felett.

A Marosvásárhelyi Orvosi-, Gyógyszerészeti Egyetem 1945-ben alakult – akkori királyi rendeletre – önálló magyar tannyelvű intézményként. 1962-től, viszont, az erőszakosan beiskolázott román nyelvű oktatás – amely ma már kétharmados többséggel bír – a magyarok ellehetetlenítéséért kardoskodik.

Ma már üggyé fajult a dolog – annak ellenére, hogy a román törvények szerint is, lehetőség lenne a magyar nyelvű oktatás számára: 30 éve folyamatos az etnikai szembenállás – azaz, a magyarság mellőzése. 2018. szeptember 20-án: egyoldalú és erőszakos beolvasztás történt a román nyelvű Petru Maior nevét viselő egyetembe. A rektor szerint: „Nincs ok aggodalomra.” – annak ellenére sem, hogy mindennek csupán csak a 2019-2020-as tanévtől kellett volna életbe lépnie. A román tagozatot az sem zavarja, hogy 2019. januárjában kiderült: nem ismerik el a magyar diákok vizsgaeredményeit. Szabó Béla professzor: „Gőzerővel folyik a bedarálásunk!” Ez a megállapítás még jobban hitelessé válik, az alábbiak szerint: a román többségű szenátus, az angol nyelvű képzés számára önállóságot nyújt a tanintézményen belül.

Tehát: nem marad más hátra, mint ragaszkodni a magyar kar visszaállításához. Olyan igény is megfogalmazódik, miszerint: Szent-Györgyi Albert nevét viselhessék.

Teljesen magukra hagyták az erdélyi magyar fiatalokat: Az idegen érdekeket képviselő, képviselő CEU mellett megélhetési provokátorok (akik nem ismernek tisztességet, gerincességet) törnek lándzsát; illetve képesek akár Brüsszelig is rohángálni. Ugyanezt teszi, a mi ügyünkben meg sem mukkanó, dicső Magyar (!) Tudományos Akadémia is – hisz azt a bizonyos egyetemet támogatja a magyarokkal szemben.

A jelenlegi – úgynevezett – ellenzék tehetne egy „kiruccanást” – képviselői igazolványt lobogtatva – Marosvásárhelyre!

Az RMDSZ tartja magát az erdélyi magyarság hivatalos (!) képviselőjének – szégyenszemre: sem helyi, sem országos szervezete nem emelt kifogást; nem próbálta megakadályozni azt, hogy ne fajulhasson üggyé, aminek valójában nem kellene megtörténnie.

Sajnos, a 2019. február 22-23-a között megtartott – Szövetség a jövőért – RMDSZ-féle, eddigi legnagyobb kongresszus, amelyen az elnök úr megkérdezte: „Szabadabbak vagyunk-e” – nem ígér különösebbet.

Ami, viszont a „Szabadabbak vagyunk-e?” kérdést illeti: a SZABADSÁGÉRT meg kell küzdeni!

Hutzler Vilmos, Debrecen

1963-ban a 88 végzős diákból 81 magyar, 2 román és 5 más nemzetiségű volt, addig 1994-ben 240 végzősből 28 magyar, 211 román és 1 más nemzetiségű volt.

1990 márciusában az egyetem magyar hallgatói sztrájkba kezdtek, egyenlő jogokat követelve. A sztrájkhoz később a tanárok is csatlakoztak, de a román hatóságokkal nem tudtak megegyezni. Ezek az események voltak a későbbi fekete március néven elhíresült pogrom kezdetei.

* az EJKE nem foglal állást pártpolitikai kérdésekben, a cikk megjelentetésével a marosvásárhelyi egyetemi képzés visszáságaira, illetve az erdélyi magyarságot sújtó újabb diszkriminatív intézkedésekre kívánjuk felhívni a figyelmet

Tudor Duică*: Gyógyító igazságok...

1910-ben az erdélyi és bánági románok nagyjából 20 százaléka tudott magyarul írni és olvasni, és ez a szászok és a svábok körülből 30 százaléka is igaz volt. (Az adatok megközelítőek, de az biztos, hogy többségük szinte egyáltalán nem beszélt a hivatalos nyelvet.) Igaz, a románok sorában még magas volt az írástudatlanság mértéke, ez lévén a fő oka annak, hogy a románokat nem lehetett a hivatalos nyelv megtanulására kötelezni. Ma a magyarok nagyjából 95 százaléka és az együttélő etnikumok kvázi összes tagja képes – elfogadható szinten – írni és olvasni az állam nyelvén. Persze, az írástudás elterjedése elősegítette ezt a rendkívül magas arányt.

1910-ben Erdély lakosságának 53,6 százalékát adták a románok. Erdély – a magyar királyság általi meghódításának pillanatától függően – az 1000-es, 1200-as évektől kezdődően a magyar királyság része volt, majd oszmán fennhatóság alatti független fejedelemség, nagyfejedelemségként az osztrák birodalom, majd Ausztria-Magyarország része. A vlachok, valachok, románok 50 százaléka, sőt még 40 százalék alatt is voltak 1700 előtt, így nem nagyon látható, hol van az az elmagyarosítás, amiről annyit beszélnek.

Íme, a hozzánk időben közelebb álló népszámlálások hivatalos adatai: a románok 57-59 százalékot (a forrásoktól függően) tettek ki 1850-ben, 54,9 százalékot 1880-ban, 55 százalékot 1900-ban, 53,6 százalékot 1910-ben. Micsoda asszimiláció! És – ne feledjük – az 1890–1914-es időszakban mintegy 100-150.000 román emigrált Ausztria-Magyarországról. Székelyek, szászok is elmentek, persze, nagyon nagy számban, nem csak a románok. Tény azonban, hogy az idők folyamán a románok száma nőtt, nem pedig csökkent, az 1850 és 1920 közötti időszakról eltekintve.

Tízszéket azoknak, akik egy szép ideálért, a Román Királysággal való egyesülésért harcoltak és áldozták fel magukat. Mi, románok – sajnos – eléggé csúfot üzünk abból az eszméből! Forognának a sírjukban azok, akik akkor megcsinálták az egyesülést, ha látnák, hogy mit kezdtünk a ránk hagyott örökséggel.

Ezzel szemben a román államnak, főleg 1950 után, tényleg sikerült Erdély, a Bánág és Partium román lakosságának arányát az 1920-as nagyjából 54 százalékról 58 százalékra növelnie 1938-ra és 71 százalékra 2011-re. Ugyanígy jártak el Moldvában is a csángókkal (plusz a zsidók emigrálása), vagy a többetnikumú Dobruzsában is.

Bukarest központosító és homogenizáló politikájának köszönhetően 100 év alatt 17 százalékkal gyarapodtunk! A magyaroknak 50-60 évnyi dualizmus alatt csak 3-4 százalék sikerült! Világos?

Nem mondom, ha Ausztria-Magyarország része maradtunk volna, akkor elképzelhető, hogy hangsúlyosabb lett volna a románok arányának csökkenése, a városok gazdasági fejlődése, a magyarokkal, zsidókkal, németekkel történő betelepítés és az írástudás elterjedése miatt. De ez már párhuzamos történelem.

Arról nem is beszélve, hogy százezrével hozták a moldvaiakat és oltniaiakat, amilyen jó soruk volt a Regátban... Ne értsenek félre, normális dolog munkaerőt hozni, szinte mindig így ment ez, még a középkorban és a pre-modern korszakban is, de mindennek van egy ésszerű mértéke! Néhány erdélyi városban, 1920 után, tényleg szükség volt a magyar elit eltávolítására, vagy a román elitek hiányát pótolni képes és az új hivatalos nyelvet jól ismerő tisztviselőkre, tanárookra, értelmiségiekre.

Szabad szemmel látható, milyen jól értenek hozzá: odajuttatták Romániát, ahol az oszmán török alatt volt legutóbb...

Rádásként ott a szászok és svábok, több százezer gazda és értelmiségi felszámolása, akikre ezerszer inkább szüksége lett volna Romániának és Erdélynek, mint a helyükre érkezett összes regátira! Ez fájdalmas panasz, nem vád...

Ugyanígy fejezték be a mások által elkezdett dolgokat a hitlerista genocídiumot túlélő néhány százezer zsidóval.

Nagyon sok román, különösen a nem erdélyiek és nem bánágiak, egy részben hazug, barbár módon mitizált, kommunisztoid-legionarista ultranacionalizmuson és sovénizmuson alapuló történel-

met ismer, ami már nem teszi lehetővé számukra, hogy igazat mondjanak. De mi, akik a saját bőrünkön érezzük a következményeket, látjuk és érezzük azt!

Az egyik transzilvanista fórumon a következőt mondta egy „vadromán”: „a magyarok azt akarták, hogy nyoma se maradjon Erdélyben a román nyelvet ismerőknek...”. Teljesen nevetséges. Minden 1200 óta létező dokumentum cáfolja ezt az állítást.

Ezzel szemben nekünk, románoknak sikerült elérnünk, hogy nyoma se legyen a zsidóknak, a németeknek, a görögöknek, az örményeknek és másoknak, nagyjából 300.000-rel csökkentettük a magyarok és nagyjából 4.000.000-val a románok számát! Mindig előre, elvtársak, egy homogenizált, ortodox és gazdaságilag lerombolt Románia felé!

Tényleg nem fogjátok fel, mi történik, vagy egyszerűen alkalmatlanok vagytok? A magyarok iránti gyűlöletből lábbal tiporjátok az igazság minden morzsáját...

U. i.:

Nem vagyok nagy híve a dualizmusnak és magyarbarát sem vagyok, ahogy mindenféle hazafiaskodó hoandrák (trampli, rongy, egyben utalás Octavian Hoandrá újságíróra, a Realitatea TV egyik műsorvezetőjére – a szerk.) és birlicék (altiszt – a szerk.) vádolnak engem és nagyon is jól tudom, mennyit szenvedtek politikai szempontból abban az időszakban az erdélyi románok! De ez nem akadályoz meg abban, hogy lássam: amit mi, románok teszünk csaknem 100 éve, az nem jó és nem helyes!

U. i. 2.:

A moldvaiak és a dobroduzsaiak megcáfolhatnának. E tekintetben nekik nagyobb tapasztalatuk van.

„...a fogarasi vár, amely az erdélyi fejedelemszögyök birtokának számított. Lorántffy Zsuzsanna ebben a minőségében I. Rákóczi György feleségeként birtokolta Fogarast. Mindenben, de főként a kultúra és a szellemi élet területén férje mellett állt, ezen időszak békés éve alatt gyarapodhatott Erdély. A fejedelemszögy 1657-ben megalapítja a városban az első román iskolát. Román tanítókat és papokat neveltek itt, így aztán a görög katolikusok Fogarast választották első erdélyi központjuknak. A várhoz tartozó birtokán még 39 román tannyelvű iskolát alapított jobbágynak gyermekei számára..”

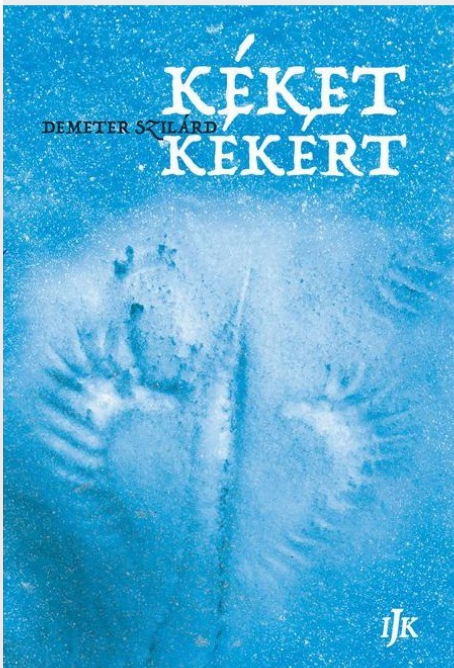
Forrás: e-nepujsag.ro

(Lorántffy Zsuzsanna fejedelemszögy nyomdokain)

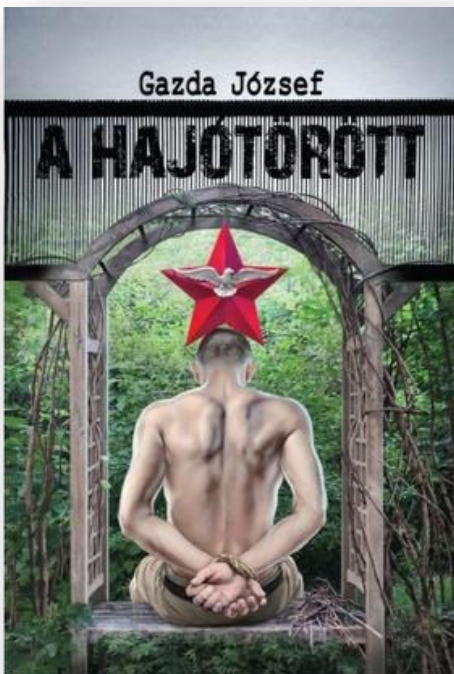

**Lorántffy Zsuzsanna
1600-1660**

**I. Rákóczi György erdélyi
fejedelemszögy**

Demeter Szilárd Bodor Ádám és Gabriel García Márquez világához közel álló regénye az 1989-es romániai forradalom idején játszódik egy, a hegyek között fekvő kisváros fojtott levegőjű, de a diktatúrán belül is saját törvényei szerint működő világában. A mágikus realizmus kellékei mellett megtalálható benne a humor, a dráma és az ógörög filozófia néhány alaptétele, amely a meghökkentő látszat ellenére szervesen beleolvad a műbe - és mindezek a rétegeken keresztül úgy törik meg az ábrázolt élet, mint a sarki fény a Hargita csúcsán.

Vágó kiszáll, az autó pedig hirtelen, a kísérővel együtt elporzik. A főhős csak akkor figyel föl a kapu melletti „Pszichiátriai intézet” feliratra, amikor két fehérköpenyes ápoló karon ragadja, és betuszkolja az épületbe. Vágó nem érti, miért hurcolták ide, tiltakozik, de később már csak egy kívánsága van, hogy értesíthesse a családját. Így kezdődik Gazda József lendületes stílusú, ugyanakkor körültekintő ábrázolatú regénye, amely az 1950-es évek Romániájának hiteles képét adja. Ez Gheorghe Gheorghiu-Dej elnök korszaka, amikor az ember egy könnyelmű tréfa vagy egy bíráló megjegyzés nyomán könnyen a Duna-delta egyik munkatáborában találhatta magát. Ekkoriban nem kellett bűncselekményt elkövetni szigorú büntetések kiszabásához, elegendő volt mást gondolni, mint a kötelező gondolat. Vágó György pedig sok mindent másként gondolt, mint a hivatatlóság. Nem érti például, miért kell a települések ősi magyar nevét úgy elrománosítani, hogy az eredeti formára rá se lehessen ismerni.

rűen sóhajtott: „Csak egy jó hadvezér hiányzik!”

Lipót császár ígért lehetőt és lehetetlent, amennyiben a „rebellis magyarok” hűségüket biztosítják cserébe. Magyarország, Ausztriától való elszakadását nemcsak a királpártiak ellelenezték, hanem a „labancbőrbe” bújó magyarok is.

Rákóczi, 1701. november 7-én, önzetlen segítséggel szabadult ki a börtönből, ahová árulás folytán került. Így vált lehetővé, hogy 1702. május 21-én, családi címerével és a Cum Deo pro Patria et Libertate piros selyemzászlók lobogtatásával, Beregszászon hirdesse meg a felkelést. Június 7-én azonban, Károlyi Sándor – labanc(!) viselkedben Dolha mellett szétverte a felkelőket. Ezután: Rákóczi maga, június 16-án – a Vereckei-hágónál megjelenve – a felkelés élére állt. Az egész nemzetet talpra akarta állítani a császári önkényuralom ellen. Amerre elhaladt: települések zúgó hangja és mezei virág-szőnyeg köszöntötte. Munkács várát tette meg a felkelés központjának – ekkor meg: uradalmának jobbágjai csapatosan jelentkeztek a harcra. A kurucellenes (crux?) mozgalom központja Esztergom lett. (A fejedelem maga sohasem mondta ki a kuruc szót.) Labancok („lafanc” ?) voltak azok a „magyarok” is, akik császári szolgálatban állva, a Szabadságharc eltiprásában vettek részt. Olyanok is voltak, akik: a fejedelem bizalmát kihasználva – cserélgettek viselkedüket. (A lelkületük vajon mit szólt ehhez?)

Annak ellenére, hogy Erdélyben később ismerték fel a Rákóczi-mozgalom önzetlen, nemzet-felszabadító

célját; illetve, hogy a kurucokról rossz hír terjengett; nem beszélve a szászok nyílt ellenállásáról: 1704. június 8-án, Rákóczi Erdély fejedelme lett. Az erdélyi kuruc erők főparancsnoki megbízatása Forgách Simonra esett. 1705. szeptember 12-től a küzdelmet már „vezérlő fejedelem” irányította. 1707-ben, az erdélyi sikerek ellenére, az úgynevezett „békepártiak”, a császárral való megegyezést sürgették, és Rákóczit kiáltották ki ennek kerékkötőjévé: „Édes nemzetem, hát ezt érdemeltem minden fáradozomért?”

Június 13-án, végülis, az Ausztriai-ház trónfosztására kerülhetett sor: „József nem királyunk többé!” 1708, a kurucok számára nem ígért sok jót: XIV. Lajos nem támogatta ügyüket; illetve a pápa is ellenségessé vált. Szövetséges keresése meghiúsult. Még a keleten támadt új hatalom vezetőjével, I. Péter orosz cárral sem volt szerencsájuk. A porosz cárral történt megegyezést viszont Bottyán, Ocskay és Bercsényi tették lehetetlenné; illetve Pekry tábornok végzetes tévedése Trencsénynél: Rákóczi bal-esetéhez vezetett.

Ezután következett Ocskay meg Bezerédy árulása. Hihetetlen és felháborító, hogy a bizalmas emberek akaratlanul szegültek ellen; illetve szándékosan késleltették a felmentő csapatok vagy az utánpótlás megérkezését. Bercsényi: „Régen tudom én azt már, hogy mi nem hadakozunk, hanem vontatjuk a háborút; háborgatjuk ellenségünknek a szándékát; nem ellenezzük, panaszzal fogatkozásainkat, s magunk fogyatkozásainak panaszait sajnáljuk... egy

sincs közöttünk, aki egy egész 40 ezer főnyi hadsereget döntő ütközetben vezényelni tudjon.”

A kuruc alvezérek sok hibát követtek el: ki-ki a maga tervét vette figyelembe és egymásra irigykedtek. Rákóczi, a trencsényi ütközetéről: „Soha, vereség nem volt ennél gyalázatosabb és szerencsétlenebb következésű”.

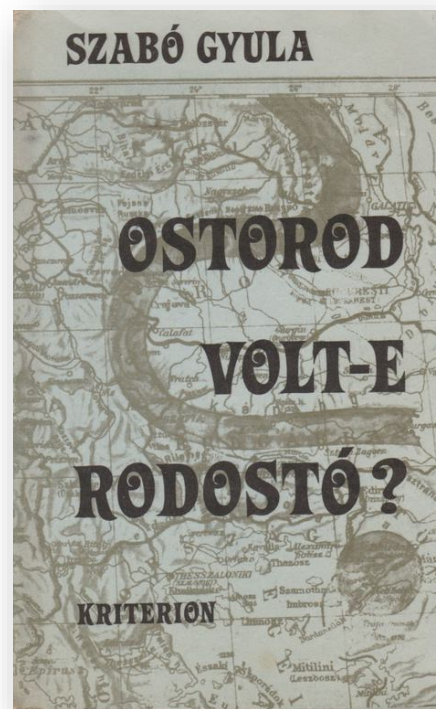
1710. január 22-én került sor az utolsó csatára, amely végül is, Érsekújvár felmentéséhez vezetett. Ezután következett a Habsburgok kaméleon szolgálója – Károlyi Sándor megegyezéssel árulása Pálffy János császárhű gonosztevővel – miszerint a fejedelem nélkül is vállalja a békekötés aláírását. (1711. április 30.) „Dicső uraink az ország függetlenségét nemesi szabadságra cserélték!” „Hazánk szentje, szabadság vezére: /Sötét éjben fényes csillagunk”/ (Petőfi) – 1906. október 28-án, Kassán került örök nyugalomra.

Rákóczi szabadságharcát – fájó kimondani – nem a császári csapatok nyerték meg, hanem a kurucok vesztették el! Sajnálatos módon az úgynevezett „magyar átok” megtette a magáét: a súlyos nemzeti veszélytől fenyegetett magyarság nem tudta a mindennél fontosabb nemzeti feladatát teljesíteni.

Amennyiben – bizonyos sorsdöntő események segítségével – átszaladunk zaklatott történelmi múltunkon (1848-49; 1867; 1914; 1918; 1919; 1941; 1947; 1952; 1956; 1988; 1989; 1990; 1994; 2006... 2019) napjainkban is találkozunk árulással; önös érdekekkel; gyűlölködéssel; cserbenhagyással – mindezeket azonban: nem lehet csupán-

csak a „balsors” számlájára írni.

Hutzler Vilmos, Debrecen

„Történelmi hivatkoznivalói között Enyed szereti emlegetni..., hogy itt állott Martinuzzi pénzverdéje. Amikor a kilencvenes években a Varcagás (Várszeg) ucca elején két helyen is boltozatos üregek fölött szakadt be az úttest, az egész város izgalomba jött, hogy végre feltalálták a titkos zugot, rejteket, ahonnan az első „erdélyi” arany-pénzek gurultak szét a világba. A bátor előnyomulók azonban csak az Őrhegynek futó alagutakra bukkantak s azokat is rövidesen betorlaszolta előlük a beszakadt föld. Feltéve: hogy ez az aláásottság a történelem által már nem ismert időkből származik és a sokat zaklatott – mert útba kitett – lakosság utolsó menedékét szolgálta. Józanabb elmék inkább a Ferenc prépost és Gergely éneklő üzleti szellemével hozzák kapcsolatba a titkot. Az időtlen idők óta űzött bortermeléshez nagy pincék szükségeltettek. Ezek a földalatti helyiségek azonban a város gyakori elpusztulása és újrátámadása folytán betömődtek, elfelejtődtek... Ámde Martinuzzi mestersége és az Apafi fejedelem alatt is birtokolt pénzverési jog mégis csak otthagya nyomát a városban. A múlt században még súgva mutogattak házakat – a beszakadt ucca tájékán – ahol éjjel szüntelen kopogás hallatszik a föld gyomrából, állítólag a hirhedt és teljesen soha el nem leplezett pénzhamisítók dolgoztak ott a sötétség óráiban. Vagyonokról regélték „tudja, honnan”... A legenda úgy tartotta, hogy román pénzt nyomtak és a Havasalföldön adtak túl rajta. Az egyik elfogott hamisítóról, aki vállalt börtönt, meghurcolást, egész életének felborultát, de ki nem adott társain, mindig némi megilletődéssel beszélt a nép.”

Berde Mária—Nagy enyediék vallomása városukról (Megjelent az Erdélyi Helikon 1931. június-július, augusztus-szeptember, októberi számaiban)

„A Plébános... Olyan kevert bort, amelynek homályos története a XVIII-XIX. század fordulójának ősködéig nyúlik vissza. Ennek a Plébánosnak legalább két, de inkább három nevesíthető szereplője is akad...Lajstromozva a szereplők listáját, efféléket találunk: színhely a Maros menti Csombord (közigazgatásilag Nagyenyedhez tartozó falu, a szerk., játszó személyek a báró Kemény család tagjai s aztán a Furmint és Kövér és a Leányka névre hallgató szőlők. Vagyis Erdélyi-Hegyalja, egy magyar főúri család a XIX. század elejéről-közepéről és persze a régi, ott őshonos szőlőfajták. .. A legelterjedtebb variáns szerint valamelyik Kemény báró feleségét, mivel

katolikus volt, lelki gondozójaként egy enyedi minorita páter felkereste Csombordon – a vendéglátás során elzarándokoltak a hús, boltíves pincébe is. Mikor a jó negyven méteres pincésíp mindkét ikerágával végeztek, a báró feltette az ilyenkor szokásos udvarias és obligát kérdést: melyik bor ízlett a legjobban? A páter meglepő módon azt válaszolta, hogy a kóstoláskor neki legjobban tetsző borokat ő bizony összetöltögette, s így rögtönözve összehozott egy keveréket. Ez ízlett a legjobban. „Ezeket a fajtákat ültessék egy táblába vegyesen, szüreteljék le termésüket közösen és mindig a legjobb ízű boruk lesz”, tanácsolta a bárónak. Így született (volna) meg a Plébános.”

Ambrus Lajos—A Plébános—egy különleges bor legendája

Izsák Balázs, a Székely Nemzeti Tanács elnökének elhangzott beszéde a Székely Szabadság Napján

Emlékező és ünneplő közösség, székelyek, magyarok!

Azért vagyunk itt, hogy ismételten hitet tegyünk a székely szabadságeszmény mellett. Azért vagyunk itt, hogy ország és világ előtt megerősítsük: Székelyföld autonómiájáról nem mondunk le! Azért vagyunk itt, hogy megerősítsük a magunk közösségét, hogy új lendületet adjunk a csüggedőknek, hitet a kételkedőknek, és tanúságot tegyünk arról, hogy a székelyek élni akarnak, és szülőföldjükön, a székely hazában tervezik a jövőt. Azért vagyunk itt, hogy nyomatékot adjunk a Székely Nemzeti Tanács által kidolgozott polgári kezdeményezésnek, amely elhozta a székely jövőépítés első sikerét az Európai Unióban. Pert nyertünk a Luxemburgi Bíróságon, és reményeink szerint egy-két hónapon belül megkezdhetjük az aláírások összegyűjtését, hogy jogszabály szülessen a nemzeti régiók védelméről.

A jó ügyeket arról lehet felismerni, hogy ha győzedelmeskednek, akkor nincsenek veszte-

sek. Ilyen a székelyek ügye is.

Azok, akik március 7-én arról értesültek, hogy pert vesztek az Európai Bíróságon, azaz az Európai Bizottság, Románia, Szlovákia jövőbeli partnereink. Velük együtt kell kidolgozunk a nemzeti régiók védelmében egy jogszabályt, amelynek következtében Székelyföld is, Csalóköz is új gazdasági lendületet kaphat, de haszonélvezője lesz ennek Románia és Szlovákia, és az Európai Bizottság pedig elmondhatja, hogy javította kohéziós politikáját egész Európa javára.

Mostani és jövőbeni, remélt partnereinknek tudnia kell, hogy egy félelemnélküli társadalmat képzelünk el, amely az állampolgárok teljes és tényleges egyenlőségére épül, amelyben mindenki a közjavára használja alkotó energiáit. Következésképp a székely autonómia-törekvés nem jelent fenyegetést senki számára, hiszen a jogállamiság kiteljesítése és a demokrácia elmélyítése a célunk.

Kívülálló tanácsadók, kritikusok szerint a nemzetközi körülmények nem kedveznek az autonómia-küzdelem sikerének. Az is elhangzik, hogy a jelenlegi

román alkotmányos előírások lehetetlenné teszik az autonómiastatútum elfogadását. Nem sorolom tovább a mások által sorolt akadályokat, a sok-sok lehetetlent, korlátot, falat, de ezeket látva és hallva megkérdezem: van-e bennünk elegendő hit, tudás és akarat, hogy a korlátokat lebontsuk, akadályokat elhárítsunk, és úgy legyünk aktív szereplői a hazai és nemzetközi közéletnek, hogy azok Székelyföld autonómiája számára kedvezően alakuljanak.

Szeretném hangsúlyozni: ez nem költői kérdés volt, hanem egy olyan kérdés, amelyre itt és most mindannyiunknak válaszolni kell. Ha úgy gondolják, hogy igen, van bennünk elegendő hit, tudás és akarat, akkor kiáltsuk együtt háromszor: igen, igen, igen!

Köszönöm. Ez a háromszoros igen megerősítette azt a meggyőződésemet, hogy a történelem útját a hit, a tudás és az akarat irányítja.

Marosvásárhely,
2019. március 10.

Cholnoky Jenő: Az erdélyi szorosok földrajzi, történelmi és hadászati jelentősége (Földrajzi közlemények, 1915, részlet)

Történelmünk első századaiban az erdélyi szorosok kevés szerepet játszottak. A magyar honfoglalás elkerülte: őseink Erdélyt nyugat felől hódították meg. Pedig Etelköz közelebb feküdt, mint a Vereckei szoros; de nagyobb természetes akadályt alkotott.

A magyar történelemben először a Borgói szoros szerepel, midőn 1063-ban a kunok és besenyők erre felé betörték, de vesztükre, mert visszatértükben Salamon király, Géza és László hercegekkel a Beszterce közelében levő Kerlés mellett rajtuk ütött s a kun-besenyő hadat megsemmisítette.

A mongol-tatárjárás balszárnya 1241-ben Kádán vezérlete alatt a Radnai szorison, Budzsik hada a Töröcsvári szorison át jutott Erdélybe; egy részük valószínűleg a Borgóin ment ki 1242-ben.

A keleti szorosoknál védik Erdélyt a XIV. század folyamán a tatár beutésektől Laczkfi Endre székely ispán ezeken át vezet hadakat ellenük és tőri meg erejüket 1345-46-ban.

Az utolsó tatár beutés 1694-ben a Gyimesi szorison át érte a Székelyföldet.

A keleti szorosokon át érintkezett Erdély a szomszédos Moldovával, melynek vajdái a magyar királyok hűbéresei voltak, épp-úgy, mint a havasalföldi (oláhországi) vajdák.

Zsigmond király 1394-ben Oláhország és Moldovának a magyar korona alá hajtása végett hadat vezetvén Erdélybe, az oláh vajda Mircse, Brassóban a király táborában megjelent és a Hűségesküt letette. István moldvai vajda ellenben ellenállásra készült, a szorosokat eltorlaszoltatta s megszállotta. A királyi sereg azonban benyomult Moldvába (valószínűleg az Ojtozi szorison át), a vajda hadait több ütközetben megverte, székhelyét, Szucsavát elfoglalta. Mire István vajda is meghódolt. Az oláh vajda hűsége azonban csak színleges volt. Mert midőn Zsigmond király 1395-ben Kis-Nikápoly ostromáról Erdély felé hazatérőben volt, Mircse vajda a Töröcsvári szorost eltorlaszoltatta, a környező magaslatokat megszállotta s a királyt orozva megtámadta. Úgy kellett keresztül vágni magokat.

A következő (1395) évben Nagy-Nikápoly vára ostromára Garay Miklós a Vöröstoronyi szorison át vezette az erdélyi hadakat.

A török hadjáratok megindultával a déli szorosok jelentőségükben mindinkább emelkednek.

1420-ban a Vulkán szorison törnek a törökök Erdélybe. 1421-ben a Tömött szorison hatolnak be s égetik fel Brassót. 1437-ben a Vöröstoronyi szorison át nyomulnak be a török és oláh hadak.

1438-ban a török Vlád Drakul oláh vajda által vezetve a Vaskapui szorison át Hunyadmegye felől jött Erdélybe s a Töröcsvári szorison át vonult ki.

1442-ben Mezd bég ismét a Vaskapui szorost használta felvonulása útjául, de Hunyadi János Szentimrénél tönkre verte hadait.

Sehád Eddin bosszuló hadjáratra ugyancsak a hunyadmegyei Vaskapun át jött, de még ott a határszorosban várta és semmisítette meg hadait Hunyadi. 1444-ben ugyanerre felé vezette ki az erdélyi hadakat Hunyadi s Orsovánál csatlakozott a Várna felé igyekvő királyi hadakhoz.

1466-ban Hunyadi két ízben vezetett hadat Oláhországba a hűtlen vajda ellen. Tergovistban fejeztetvén le Vlád Drakult: útja a Töröcsvári szoros lehetett.

Mátyás király 1467-ben Moldvába az Ojtozi szorison át vezetett hadjáratot István moldvai vajda ellen, Moldvabánya felé.

1493-ban Ali bég a Vöröstoronyi szorison tört be Erdélybe s visszatérő útjában ugyanott semmisítette meg hadát Telegdi István alvajda.

1550-ben Fráter György az Erdélybe törő moldvai vajdát Ojtoznál Kendy János a havaseli vajdát Brassónál verte ki az országból. Ugyanott verte vissza Castaldo a moldvai vajdát 1552-ben.

1595-ben Báthory Zsigmond hadai a Töröcsvári szorison mentek ki a győzelmes gyurgyevői harcra a török ellen.

1599-ben Mihály oláh vajda a Bodzai szorison jött be s ott is veretett ki 1600-ban. Ez volt az egyetlen oláh hódító (a széke-lyek segítségével), aki végül Torda mellett a Keresztes-mezőn pusztult el szövetséges társa Básta orgyilkosai kezétől.

II. Rákóczi György (aki a Gyimesi-szoros védelmére várat építtetett) 1053-ban Lupul vajda ellen Kemény János vezetése alatt hadat küldött. Jászvárost elfoglalta, majd Szucsavában ostrom alá fogván, Lupul vajda maga is ott esett el. 1655-ben a fejedelem személyesen indult Havasalföldre s Plojesti mellett leverte az oláhokat. A két Oláhország ettől fogva, mint előbb is sokszor, hűbéres tartománya volt Erdélynek, miként annak előtte a magyar királyságnak.

1690-ben Thököly Imre a Töröcsvári szorison készült bejönni Erdélybe, de Heiszler császári tábornok és Teleki Mihály az erdélyi hadakkal útját állván, a Királykő háta megett Zernyest felé ereszkedett alá. Rövid uralma után Badeni Lajos a Bodzai szorison szorított vissza Oláhországba. A Töröcsvári szorison próbált még egyszer átjönni, de Veteráni tábornok visszaűzte.

II. József török hadjáratai alkalmával leginkább a délkeleti szorosok szerepelnek.

1788-ban az Ojlozon nyomul be Moldvába Splényi altábornagy hadosztálya s a Tatros patak mellett és Adsudnál folytat szerencsés harcokat.

1789-ben Hohenlohe herceg sikerrel védi a szorosokat, a törököket visszaveri Predeálnál a Tömösi, majd a Bodza szorosan, végül a Vulkán szoros közelében.

A szabadságharc folyamán a keleti és déli szorosok szerepelnek; amazokon veri ki Bem az osztrákokat, emezeken jönnek be az orosz hadak.

1848. december végén Bem Urbánt Besztercén át a Borgói szorison keresztül üzte ki Erdélyből. Majd 1849. február havában újra Bukovinába verte vissza. Ugyanő Skariatín orosz tábornokot 1849. március 11-én Nagyszebennél megvervén, a Vöröstoronyi szorison át, a merre jött, üzte ki Oláhországba. Lüdersz orosz tábornok 1849. június havában a Tömösi szorison nyomult elő, árulók segítségével. Bem Clam Gallas seregét megvervén, az Ojtozi szorison át maga is Moldvába nyomult. Bem 1849. augusztus 5-én Nagyszebenbe véve, az oroszokat a Vöröstoronyi szoros felé Talmácsig szorította vissza. A legújabb kor történetéhez tartozik, hogy az oroszok ellen 1878-ban szervezett székely légió az Ojtozon át készült bevonulni Moldvába a törökök segítségére.

Tisztás

**Szerkeszti: Csíki András
Lektor: Pap Gy. László**